

дозволяють відкривати для себе нові культури і ідеї. Крім того, через соціальні мережі молодь може розвивати свої соціальні навички та відчувати себе частиною спільноти.

Меркулова Анна Олександрівна
Науковий керівник – канд. істор. наук, проф. Воронянський О.В.
Державний біотехнологічний університет

ІНСТИТУАЛІЗАЦІЯ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА: МЕХАНІЗМИ, КРИТЕРІЇ ТА ВИКЛИКИ СУЧАСНОГО РОЗВИТКУ

Процес інституалізації громадянського суспільства є важливим елементом організації суспільних відносин, оскільки встановлює певні правила і норми взаємодії між громадянами та владою. Це питання займає центральне місце у сфері політичної та філософської думки, адже саме через інституційну базу громадянське суспільство може ефективно реалізовувати свої цілі. Інституційний аналіз надає науковцям змогу досліджувати функціонування соціальних інститутів та вивчати механізми, які регулюють їхню діяльність. У сучасних умовах соціальних змін є необхідність поглибленого розуміння адаптаційних процесів, що відбуваються у рамках соціальних інститутів, а також дослідження впливових факторів на їх функціонування.

Однією з головних проблем є забезпечення стабільності соціальних інститутів в умовах глобалізації та підвищеної складності суспільних відносин. Соціальні інститути повинні бути достатньо гнучкими, щоб швидко реагувати на нові виклики, зберігаючи при цьому стабільність. Вивчення громадянського суспільства та його взаємодії з державними інститутами продовжує бути важливим напрямом досліджень у політичній науці та соціології. Науковці розглядають суспільні групи, які формують та впливають на соціальні інститути, через призму їх взаємодії з державою.

Інституалізація громадянського суспільства є складним багатогранним процесом, який забезпечує стабільність соціальних організацій та їхню здатність впливати на прийняття державних рішень. Для дослідження інституалізації широко застосовують інституційний аналіз, що дозволяє вивчати структури та поведінкові моделі соціальних інститутів. Цей підхід включає розвиток класичного інституціоналізму, зосередженого на структурних аспектах, та неоінституціоналізму, який виник у ХХ столітті і орієнтується на поведінку індивідів у цих структурах.

Теорії раціонального вибору та теорія ігор, запозичені з економіки, допомагають розглянути, як люди приймають рішення в рамках соціальних інститутів. Це важливо для розуміння, як громадянське суспільство регулює свої взаємини з владою, орієнтуючись на досягнення вигідних результатів з мінімальними витратами.

Основними критеріями інституалізації є адаптивність, складність, автономія та згуртованість інститутів. Ці критерії дозволяють оцінити рівень інституціоналізації громадянського суспільства та його здатність ефективно виконувати свої функції. Інститути мають бути достатньо гнучкими, щоб адаптуватися до змін, при цьому зберігаючи власну автономію та згуртованість.

Громадянське суспільство, що функціонує на основі інституалізації, забезпечує гармонійне співіснування соціальних груп та ефективне управління ресурсами і владою, що сприяє прогресу та розвитку суспільства. Воно створює умови для участі різних соціальних груп у політичному процесі, стимулює їхнє усвідомлення власних інтересів та залучення до політичної боротьби за ресурси та вплив.

Висновки. Інституалізація громадянського суспільства є визначальним чинником у забезпеченні сталості соціальних організацій та їхньої здатності впливати на політичні процеси. Соціальні інститути не лише формують стабільні поведінкові моделі, але й забезпечують сталість суспільних відносин, дозволяючи уникати конфліктів у питаннях розподілу ресурсів та політичної влади. У сучасних умовах інституалізоване громадянське

суспільство є одним із ключових механізмів забезпечення гармонійного розвитку суспільства, що функціонує на основі чітких правил взаємодії, зберігаючи стабільність та адаптивність до нових викликів.

Література

1. Воронянський О. В., Зайончковський Ю. В., Романова С. С. Політологія з модулем «Україна, Європа, світ». – 2021.
2. Воронянський О. В. Проблеми трансформації політичної суб'єктності в постіндустріальному суспільстві //Сучасне суспільство: політичні науки, соціологічні науки, культурологічні науки. – 2020. – Т. 2. – №. 1-18. – С. 37-47.
3. Воронянський О. В., Моїсеєва Н. І. Вектори інституціоналізації нового світового порядку в контексті глобальних трансформацій постіндустріального суспільства //Сучасне суспільство: політичні науки, соціологічні науки, культурологічні науки. – 2024. – Т. 1. – №. 26. – С. 27-40.
4. Моїсеєва Н. І. Людина та сучасний комунікаційний простір. – 2014.

Накрапленний Олександр Геннадійович

Науковий керівник – канд. філос. наук, доц. Кобелева Д.Л.

Державний біотехнологічний університет

СОЦІАЛЬНА НЕРІВНІСТЬ У СУЧАСНОМУ СУСПІЛЬСТВІ

Проблема соціальної нерівності завжди була дуже близька суспільству. Її розглядають як нерівність з погляду соціальних ознак, а не індивідуальних. Отже соціальній нерівності притаманні ознаки, які уподібнюють між собою певні спільноти (соціальні групи) або в деяких випадках позиції в соціальних структурах. Найважливіші соціальні ознаки людини – це характер груп, до яких вона належить, і характер позицій, які вона займає.

Більшість соціальних позицій та груп, які ми зустрічаємо у повсякденному житті мають відмінності один від одного. Щоб говорити про нерівність повинен бути присутній конкретний елемент, наприклад легший або складніший доступ до можливостей або нерівний шанс на отримання суспільних благ.

Три основних суспільних блага – це влада, багатство і престиж. Перше благо – це влада. Людям потрібна влада для відчуття сили, панування, особистої значущості. Влада надає багато можливостей, в які входить підвищений доступ до матеріальних благ, велика кількість корисних зв'язків та набагато більша проінформованість. Влада також є обмеженим благом. Можна сказати, що влада існує тільки завдяки тому, що цю владу має не кожний. В цьому і є суть нерівності: завжди будуть ті, хто надають накази і ті, хто їх виконує.

Друге благо – багатство, необхідно для задовільнення мінімальних життєвих потреб (їжа, житло, одяг). Але окрім цього сучасне суспільство схильне до ідеології споживацтва, тобто на людей має вплив культура, вона визначає об'єкти, яким надається деяка культурна цінність і які бажано мати, навіть якщо ці об'єкти не мають ніякої користі для людини. Матеріальне благо є обмеженим через існування його ліміту та через зростаючі в ньому потреби. Різний доступ до матеріальних благ – це чинник, що має вирішальне значення для функціонування суспільства і самопочуття громадян. Найважливіше при цьому – не рівень багатства, а майнова дистанція, що розділяє найбагатших і найбідніших.

Третє благо – престиж, тобто слава, популярність, прийняття. Слава надає змогу людині шукати більші перспективи, претендувати на більшу зарплатню. Якщо людина хоче бути при владі, прийняття та схвалення суспільства допомагає в демократичних країнах під час виборів, або якщо людина вже при владі – підтримувати довіру людей. Престиж також обмежене благо, тому що завжди будуть більш відомі особистості, якими захоплюються люди.

Є ще багато суспільних благ, такі як освіта, здоров'я, тощо, але попередні три блага є найбільшими в створюванні соціальної нерівності та максимального розриву в суспільстві.